

навички щодо реалізації основних функцій управлінської діяльності з дотриманням чинного законодавства.

Таким чином, можемо зробити висновок, що реалізація освітньо-професійної програми підготовки майбутніх керівників (менеджерів) системи освіти та змісту навчальних дисциплін сприятимуть розвитку високого рівня правової культури керівників закладів освіти.

Список використаних джерел:

1. *Освітній менеджмент: навч. посіб. / За ред. Л. Даниленко, Л. Карамушки. – К. : Шкільний світ, 2003. – 400 с.*
2. *Маслов В. І. Наукові основи та функції процесу управління загальноосвітніми навчальними закладами : навч. посіб. / В. І. Маслов. – Тернопіль : Астон, 2007. – 150 с.*
3. *Сорочан Т.М. Підготовка керівників шкіл до управлінської діяльності: теорія та практика : монографія / Т.М. Сорочан. – Луганськ : Знання, 2005. – 384 с.*
4. *Шевцов М.Г., Шевцова О.М. Формування правової культури керівника загальноосвітнього навчального закладу в процесі підвищення кваліфікації та самоосвіти за 20 років незалежності України / М.Г.Шевцов, О.М.Шевцова // Педагогічна освіта: теорія і практика. – 2011. – Вип. 8. – С. 164-170.*

УДК 378 + 54 (07)

А.Г. ЛИЗАНЕЦЬ

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту та управління економічними процесами,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

**ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ФОРМ НАВЧАННЯ
У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Пріоритетним завданням вітчизняних освітніх закладів у сучасних умовах є сприяння сталому розвитку суспільства шляхом підготовки конкурентоспроможного людського капіталу. Його вирішення вимагає суттєвої модернізації освітньої системи шляхом впровадження інноваційних форм, підходів та методів навчання.

Розвиток інформаційних технологій та засобів зв'язку прискорює розвиток дистанційного навчання, пропонуючи більш продуктивні шляхи обміну інформацією між суб'єктами надання та користувачами освітніх послуг. Популярність саме такого способу організації освітнього процесу пов'язана як з об'єктивними чинниками (світовими глобалізаційними процесами, інформатизацією економіки, вимогами законодавства у сфері освіти, потребами окремих галузей і видів діяльності), так і з прагненням до економії часу та ресурсів. Крім того дистанційне навчання дає можливість отримувати освіту без відриву від виробництва, розширювати сферу знань і компетенцій, мати доступ до необхідних джерел інформації online, не виходячи з дому.

Дистанційне навчання є сукупністю сучасних методів і засобів, які забезпечують доставку інформації в інтерактивному режимі за допомогою використання інформаційно-комунікаційних технологій від тих, хто навчає (викладачів, визначних постатей у певних галузях науки, політиків), до тих, хто навчається (студентів чи слухачів). Воно дозволяє без зайвих витрат долати територіальний фактор нерівності в доступі до якісної вищої освіти, залежність від місця проживання.

Така форма організації навчального процесу вирізняється високою інтерактивністю та системою управління пізнавальною діяльністю студентів, передбачає диференціацію та індивідуалізацію навчання відповідно до потреб та індивідуальних характеристик слухачів. При використанні дистанційних методів навчання наявне органічне поєднання компетентності викладача, інформаційних технологій із бажаннями та цілеспрямованістю студента. Важливим завданням дистанційного навчання є розвиток інтелектуальних та творчих здібностей особистості за допомогою вільного та відкритого використання усіх освітніх ресурсів та програм, у тому числі, доступних у мережі Інтернет [1].

За останні роки в освітніх закладах України швидкими темпами впроваджуються елементи дистанційного навчання: розробляються методичні основи організації дистанційних курсів, визначаються альтернативні способи організації дистанційних занять, вирішуються проблеми технічного забезпечення дистанційної мережі тощо.

Різні аспекти дистанційної освіти в Україні регулюються нормативними документами: «Національною доктриною розвитку освіти», «Концепцією розвитку дистанційної освіти в Україні», «Національною програмою інформатизації», законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», наказом Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» [2]. Проте поки що відсутня цілісна концепція і стандарти дистанційної освіти, різними є підходи до її організації у різних навчальних закладах, що часто приводить до неякісної реалізації освітнього процесу та викликає в суспільстві певну недовіру до такої форми навчання.

Зволікання з розвитком дистанційної освіти загрожує зниженням конкурентоспроможності української освіти у світовому просторі, а в умовах карантину, запровадженого урядом та Міністерством охорони здоров'я України задля запобігання поширення вірусу COVID-19, - частковим паралічем освітнього процесу на усіх рівнях. З огляду на це широке застосування дистанційного навчання у закладах вищої освіти України виявляється життєво необхідним. Хоча у багатьох вузах уже практикують елементи дистанційної організації освітніх процесів, проте повний перехід на дистанційні технології є проблематичним. У зв'язку з цим актуальними для освітньої галузі України є вивчення кращого світового досвіду у цій сфері, об'єднання зусиль провідних навчальних закладів з метою створення життєздатних систем, аналогічних до зарубіжних проектів.

У світовій практиці накопичено суттєвий досвід у сфері дистанційної освіти.

У ряді країн (Китай, Латвія, Нідерланди, Алжир, Великобританія, Туреччина та ін.) від 10 до 25 % студентів отримують освіту в закладах дистанційного навчання [3].

У провідних європейських країнах успішно функціонують університети дистанційної освіти. Вони складаються з групи навчальних закладів, що реалізують дистанційні програми. Методикою такого навчання є застосування нових інформаційних технологій, які включають супутникове телебачення, комп'ютерні мережі, мультимедіа тощо.

Досить систематизованою і урегульованою формою навчання дорослих, яка складалась впродовж кількох десятиліть, є дистанційна освіта в Німеччині. У країні функціонує Центральне управління дистанційної освіти, яке розробляє стандарти якості для навчальних курсів та контролює їх дотримання. Цікавим є той факт, що у німецькій системі наявні три окремих напрями організації дистанційного освітнього процесу (віддалене навчання, субакадемічне та академічне дистанційне навчання), кожен з яких має свої особливості.

Віддалене навчання передбачає навчання за вузьким напрямом освіти з метою отримання нових чи удосконалення набутих раніше знань, умінь та навичок у певній професії або сфері діяльності. Субакадемічне дистанційне навчання пропонує слухачам удосконалення раніше здобутого рівня освіти з метою подальшого навчання та кар'єрного зростання. Це є варіант дистанційного підвищення кваліфікації. Зарахування

на такий курс вимагає наявності диплому про здобуту раніше вищу або професійну освіту. Академічне дистанційне навчання передбачає здобуття вищої освіти рівня бакалавра або магістра у дистанційному режимі [3].

Серед американських вузів 65 % уже включили дистанційне навчання до стратегії свого розвитку. До перспективних інноваційних форм дистанційного навчання в університетах США належать масові відкриті онлайн-курси. Вони передбачають прослуховування лекцій, що складаються з коротких відеороликів, та виконання завдань у вигляді тестів та творчих робіт. Платформи онлайн-курсів забезпечують спілкування слухачів між собою та із викладачем у вигляді форуму. Навчання на таких курсах, зазвичай, є безкоштовним. Платним є подібний ресурс, якщо він дає можливість слухачу отримати верифікований сертифікат, що підтверджує його проходження конкретною особою. [4].

Поширеним форматом організації освітнього процесу у США стає поєднання традиційного та дистанційного навчання - так зване «змішане навчання» (blended education). Змішане навчання передбачає використання відеолекцій у якості базового ознайомлення з темою, а зустрічі в аудиторіях використовують для вирішення кейсів та оцінювання знань студентів.

Важливим інструментом забезпечення дистанційного навчання у США є застосування хмарних технологій – сервісу, основне завдання якого полягає у віддаленому використанні засобів обробки та зберігання даних. До зручних і ефективних засобів дистанційного навчання за допомогою хмарних технологій належать on-line сервіси для навчального процесу, спілкування, тестування; бібліотека, медіатека; сховища файлів, відеоконференції, електронна пошта з доменом ЗВО, відеохостинг.

Однією з найпопулярніших платформ для онлайн-навчання в США є платформа Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment»). Програма орієнтована на спільну роботу викладачів і студентів. Для цього у ній передбачено ряд інструментів: вікі, глосарій, блоги, чати, форуми, практикуми. Moodle дає можливість працювати за власним графіком або у online режимі – форматі онлайн-лекцій, вебінарів та семінарів. Форуми уможливають проведення обговорень по групах, здійснення оцінювання повідомлень, прикріплення файлів будь-яких форматів. Система дозволяє контролювати активність студентів, час їх навчальної роботи в мережі, зберігати портфоліо кожного студента [4].

Moodle є найбільш досконалою і поширеною в світі системою такого призначення, яка є впровадженою і у ряді закладів вищої освіти України. Проте її використання на рівні ЗВО стикається із рядом перешкод. Найбільш суттєвою з них є рівень інституційної готовності навчального закладу, який визначається наявністю стратегії дистанційного або змішаного навчання, організаційної моделі, кваліфікованих кадрів, онлайн-сервісів підтримки студентів, ресурсів підтримки студентів, змішаних курсів у розкладі, політики авторського права та інтелектуальної власності.

До важливих суб'єктивних перешкод на шляху поширення дистанційних технологій навчання належать низька інформаційна грамотність деяких педагогічних працівників, небажання змінювати усталені методи і форми роботи з студентами, низький рівень мотивації до застосування нових сервісів. У багатьох викладачів відсутні або мінімальні навички роботи з студентами у дистанційному режимі. Виникають труднощі з підготовкою навчального матеріалу, який відповідатиме вимогам для використання при дистанційній освіті. Через брак каналів зв'язку виникають складнощі зі створенням інформаційно-освітнього середовища, особливо в наповненні бази даних електронними підручниками та навчально-методичними матеріалами. Одним із шляхів подолання цієї перешкоди на рівні вузу може бути організація проходження викладачами курсів по роботі з навчальними онлайн-платформами, вивченню технологій розробки дистанційних курсів, організації практикумів тьютора тощо.

Для налагодженої роботи дистанційного навчання також необхідним є збільшення пропускну здатності телекомунікаційних каналів, розвиток корпоративної мережі вищих навчальних закладів і філій до рівня, що забезпечує організацію навчального процесу за всіма видами навчальної діяльності.

Потребує також суттєвого удосконалення питання нормативно-правового регулювання дистанційного навчання у вітчизняних закладах освіти у питаннях визначення основ та умов його здійснення, прав та обов'язків усіх учасників освітнього процесу. Заслугує на увагу та практичне впровадження досвід інших країн щодо діяльності центрального управління дистанційної освіти. В Україні також доцільно створити аналогічний загальнодержавний орган, який би забезпечував якість та прозорість системи дистанційної освіти, розробляв стандарти якості навчальних курсів та здійснював моніторинг їх дотримання ЗВО. Разом з тим доцільним вважаємо чітке розмежування напрямів дистанційного навчання (для саморозвитку, з метою підвищення кваліфікації та академічне дистанційне навчання).

Таким чином, вимоги часу та середовища прискорюють здійснення модернізації вітчизняного освітнього простору, спонукаючи всіх його учасників до змін і розвитку.

Список використаних джерел:

1. Олійник О.В. *Комунікативні особливості інформаційних технологій навчання студентів. Культура та інформаційне суспільство XXI ст. : матеріали міжнар. наук.-теор. конф. молодих учених, Харків : ХДАК, 2008. С. 267.*
2. *Міністерство освіти і науки України URL : <http://www.mon.gov.ua/ua/> (дата звернення 20.03.20)*
3. *Дистанційна освіта: реалії та перспективи : Матеріали I всеукраїнської науково-практичної конференції, 12 грудня, 2018р., Харків: ХНПУ імені Г.С.Сковороди, 2018., 69с.*
4. *Distance Education Demonstration Program, U.S. Department of Education. - Electronic data. - URL : <https://www2.ed.gov/programs/disted/index.html>- Title from the screen.*

УДК 005.95/.96:37.091.12]:005.35:130.2

В.Є. МОМОТ

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри інноваційного менеджменту та міжнародної логістики,
Університет ім. Альфреда Нобеля,
м. Дніпро, Україна

**УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕКТИВУ ЗАКЛАДІВ
ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВИТИ НА ОСНОВІ ОНЛАЙН-ДІАГНОСТУВАННЯ
КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ**

Брак належної мотивації вчителів у закладах загальної середньої освіти України вже досить давно хвилює громадськість, політичних та державних діячів та науковців. Зрозуміло, що ця проблема насамперед пов'язана з незадовільним матеріальним станом співробітників освіти, але треба також зважати на *потужні глобальні цифрові процеси*, що також об'єктивно призводять до загострення цієї проблеми. Сучасний вчитель, що працює за умов тотальної діджиталізації й стрімкого просування інформаційних, комунікаційних технологій та Інтернету до усіх сфер життя, має позиціонувати себе, як інструктор, тренер й фасілітатор, тобто професіонал, що веде за собою по дорозі до знань і вмінь. Головні функція вчителя за цих умов – спрощення шляху до нових знань та вмінь, застереження від помилок, мотивація учнів на основі використання найсучасніших трендів, сприяння

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>